

Jämförelse mellan folkhögskolans bidrag och andra skolformers finansiering

---

Uppbär folkhögskolan högre eller lägre bidrag än jämförbara skolformer?

Frågor kan tyckas ha ett entydigt svar. Att jämföra två olika skolformers bidrag är dock inte oproblematiskt. I det följande kommer folkhögskolans bidrag att jämföras med riksprislistan för gymnasiefriskolor samt andra, kommunala prislistor. I en senare del jämförs folkhögskolans bidrag med yrkeshögskolans bidragsnivåer.

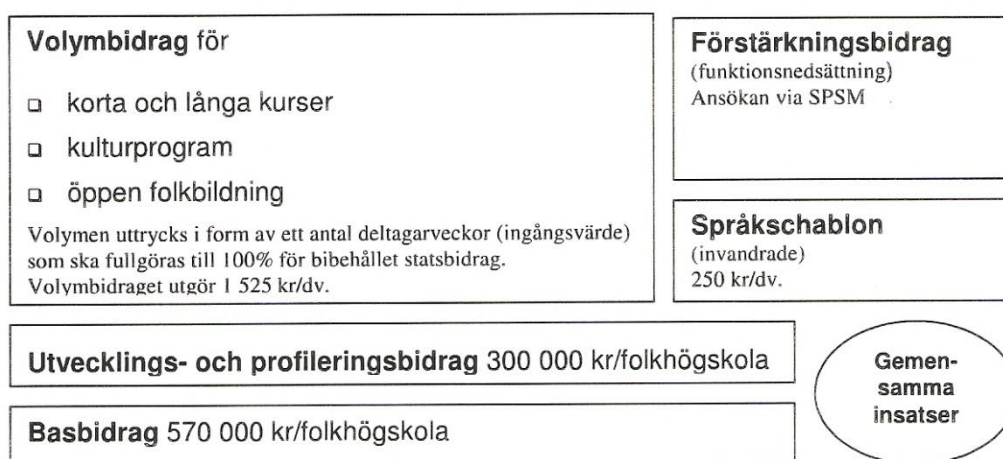
Folkhögskolans bidragssystem

De jämförda skolformerna har helt olika bidragssystem. Olika antaganden och anpassningar måste därför göras för att uppnå en viss jämförbarhet.

Nedanstående bild visar en sammanfattning av folkhögskolans statsbidragsmodell.

Statsbidragsmodellen

Statsbidragets fördelning 2014 till folkhögskolorna sammanfattas i denna bild:

Folkhögskolans dominerande bidrag är volymbidraget. För år 2014 är det 1 525 kr per deltagarvecka (kr/dv). Folkhögskolan har således ett likvärdigt statsbidrag per deltagarvecka oavsett vilken typ av kurs som genomförs. Därutöver finns några andra mindre omfattande bidragsformer. Basbidraget utgår lika per skola med 570 000 kr. För en medelstor skola (5 800 dv) blir det 92 kr/dv.

Utvecklings- och profileringsbidraget på 300 000 kr per skola är inte relaterat till deltagarinsatser utan syftar till att befrämja skolformens utvecklingsarbete, och ideologisk profilering och rörelseanknytning. Detta bidrag är inte relevant att ta med i denna bidragsjämförelse.

Språkschablonen utgår för skolans merkostnader för invandrade deltagare med svårigheter i det svenska språket. Bidraget utgår med 250 kr/dv. Endast invandrade deltagare som har sådana brister i det svenska språket, att det föreligger svårigheter att följa en utbildning utan särskilda insatser, får ingå i det antal kursdeltagare som ligger till grund för beräkning av språkschablonen.

Förstärkningsbidrag kan utgå för definierade målgrupper efter ansökan hos SPSM. Endast deltagare med behov av särskilda insatser, som beror på en funktionsnedsättning, kan utgöra grund för förstärkningsbidraget. Folkbildningsrådet beslutar årligen vilket belopp som avsätts för detta ändamål. För år 2014 är beloppet 137,5 mkr. Därtill kommer medel som SPSM förfogar över.

Volymbidraget per deltagarvecka kommer av statsbidraget till folkbildningen, dvs. folkhögskolornas andel av folkbildningsanslaget. Därutöver uppbär folkhögskolorna landstingskommunala bidrag. Enligt SKLs rekommendation skall detta bidrag uppgå till 25 % av deltagarveckans värde. För år 2014 blir det 381 kr/dv. Verkligheten är dock inte fullt så bra. Exempelvis Stockholms läns landsting har ett något lägre bidrag till länets folkhögskolor än vad som rekommenderas av SKL. Den antagna nivån på landstingsbidraget stämmer således inte för alla RIO-folkhögskolor och alla deltagare. De offentligägda folkhögskolorna har här klart högre anslagssnivåer.

Tabell 1 De olika bidragsformerna inom folkhögskolan

Folkhögskolans bidrag	Per kr/dv	Kurs om 36 veckor	Kurs om 38 veckor
Statsbidrag, volym	1 525	54 900	57 950
Landstingsbidrag, enligt rekommendation	381	13 716	14 478
Summa bidrag	1 906	68 616	72 428
Basbidraget	92	3 312	3 496
Summa bidrag inkl. basbidrag		71 928	75 924
Språkschablon, särskild målgrupp	250	9 000	9 500
Förstärkningsbidrag, särskilda målgrupper	Individuellt, behovsstyrt		

Vi redovisar ovan bidragsnivån för två olika kurslängder på en folkhögskolekurs; en 36 veckor resp. 38 veckor. Därutöver finns ett basbidrag som här omvandlats till ett bidrag per deltagarvecka för en medelstor skola. Språkschablonen liksom förstärkningsbidraget är särskilda bidrag som riktas till definierade målgrupper med särskilda behov. De två bidragsnivåerna - 71 928 kr resp. 75 924 kr – bygger på i viss mån överskattade landstingsbidrag för RIO-skolor.

Folkhögskolans kursutbud

Folkhögskolans kursutbud indelas grovt i allmänna kurser (41 %), särskilda kurser (51 %) och korta kurser (8 %). De långa kurserna omfattar oftast 36 eller 38 veckor per läsår.

De långa kurserna varierar både till längd och innehåll. De behörighetsgivande allmänna kurserna kan ligga på grundskole- eller gymnasienivå. De särskilda kurserna finns både på gymnasienivå och eftergymnasial nivå. En del av dessa är högskoleförberedande kurser, yrkesförberedande kurser samt renodlade yrkesutbildningar. En del av de särskilda kurserna har ingen direkt motsvarighet i andra skolformer. De kan t.ex. vara profilerade kurser inom ramen för skolans rörelseprofil. Jämförbarheten är i dessa fall omöjlig att uppnå.

Folkhögskolan har enhetliga bidrag oavsett kursinnehåll medan gymnasieskolan har olika bidrag för olika gymnasieprogram. För att skapa jämförbarhet mellan folkhögskolans bidrag och bidrag inom andra skolformer måste vi approximera vilka kurser inom folkhögskolan som kan jämföras med exempelvis olika gymnasieprogram. Andra folkhögskolekurser kanske hellre bör jämföras med YH-utbildningar.

Tabell 2 Försök att relatera folkhögskolans verksamhet till olika gymnasieprogram

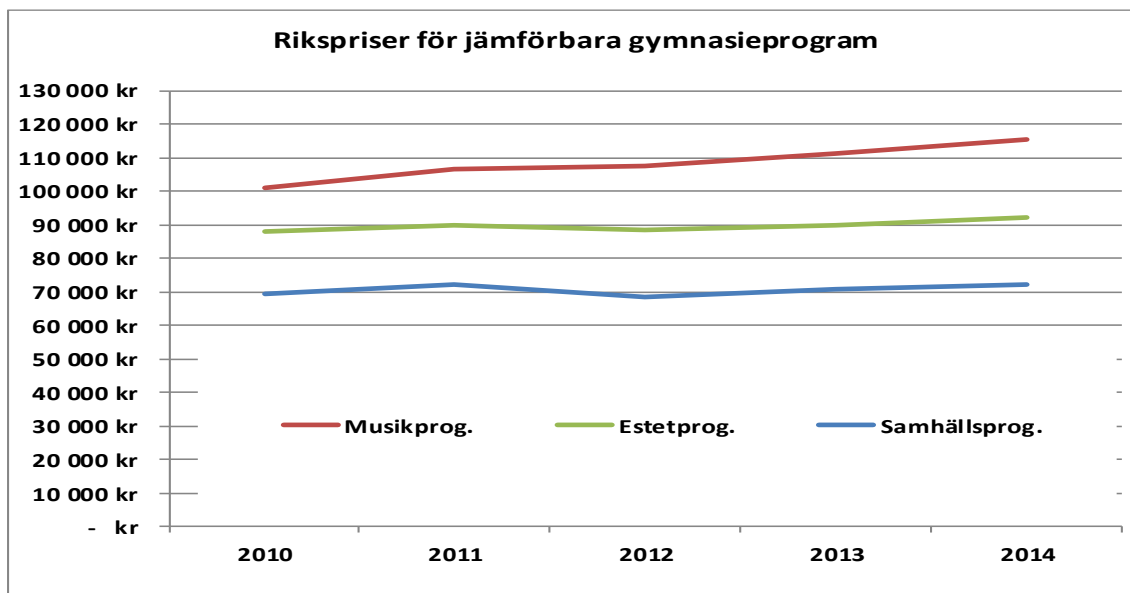
Folkhögskolekurser	% av deltagarveckor långa kurser 2012	I huvudsak jämförbart med
Allmänna kurser	45 % av de långa kurserna	Samhällsvetenskapliga programmet
Allmän kurs, deltagare med språkproblem	25 % av de allmänna kurserna	Introduktionsprogram, gymnasieskolan
Allmän kurs, deltagare med funktionsnedsättning	31 % av de allmänna kurserna	Introduktionsprogram, gymnasieskolan
Särskilda kurser	55 % av de långa kurserna	
Särskild kurs, deltagare med språkproblem	4 % av de särskilda kurserna	Introduktionsprogram, gymnasieskolan
Särskild kurs, deltagare med funktionsnedsättning	13 % av de särskilda kurserna	Introduktionsprogram, gymnasieskolan
Eftergymnasiala yrkesutbildningar	11,6 % av de långa kurserna	YH-utbildningar
Musikutbildning	8 % av de långa kurserna	Musikprogrammet
Estetiska utbildningar	11 % av de långa kurserna	Estetiska programmet
Särskilda kurser, övrigt	24,4 % av de långa kurserna	I brist på jämförbarhet: Samhällsvetenskapliga programmet

Som framgår av ovanstående tabell är det svårt att uppnå en exakt jämförbarhet. Folkhögskolan har ett enhetligt bidrag per deltagarvecka, med möjlighet till individuella förstärkningar. Gymnasieskolan har olika bidrag för olika program, samt olika bidrag för olika Introduktionsprogram för deltagare med särskilda behov. Inom gymnasieskolans ordinarie program finns inga förstärkningsresurser liknande folkhögskolans bidrag. Motsvarande deltagare återfinns inte sällan i olika Introduktionsprogram.

Riksprislistan för gymnasiefriskolor har olika bidrag för olika gymnasieprogram. För att jämförbarhet skall nås måste folkhögskolans kursutbud göras jämförbart med de mest relevanta gymnasieprogrammen.

Jämförelsen över tid med gymnasieprislistan kan göras från och med år 2010. Före 2010 inkluderas måltider i prislistorna, men är numera exkluderade. Den nya gymnasiereformen (Gy 2011) förändrade också beräkningsgrunden för priserna då gymnasieprogrammen ändrades.

Vi har här fokuserat jämförelsen med tre av gymnasieprogrammen: estetiska programmet, musik och samhällsvetenskapliga programmet. Riksprislistan för tre relativt jämförbara gymnasieprogram framgår av följande diagram:

Figur 1 Gymnasieprislistan för tre olika gymnasieprogram

Folkhögskolans bidragsnivå ligger nära eller strax över det samhällsvetenskapliga programmet (se tabell 1), beroende på vilken kurslängd vi jämför med. Det estetiska programmet och musikprogrammet ligger över folkhögskolans nivå.

Som framgår av diagrammet finns det betydande prisskillnader mellan de tre programmen. För att nå ökad jämförbarhet så måste programmets motsvarighet inom folkhögskolans verksamhet viktas.

Gymnasieprogram	Riksprislistan 2014	%-andel av folkhögskolans dv långa kurser	Viktning
Musikprogrammet	115 500 kr	8 %	9 %
Estetiska programmet	92 200 kr	11 %	13 %
Samhällsvetenskapliga programmet	72 400 kr	69 %	78 %
			100 %

Genom att sammanväga ovanstående tre programs priser utifrån de verksamhetsandelar som redovisats för folkhögskolorna, får vi ett sammanvägt rikspris som folkhögskolans bidrag kan jämföras med.

Tabell 3 Tabellen visar ett mixat gymnasiepris resp. olika bidragsnivåer för folkhögskolekurs

Gymnasieprogram	Riksprislistan och folkhögskolans bidrag 2014	Mixning/Viktning
Musikprogrammet	115 500 kr	9 %
Estetiska programmet	92 200 kr	13 %
Samhällsvetenskapliga programmet	72 400 kr	78 %
Mixad prislista utifrån folkhögskolans kurs typer	78 853 kr	100 %
Folkhögskolekurser	Exkl. basbidrag	Inkl. basbidrag
Fhsk-kurs 36 veckor, stats- och landstingsbidrag	68 616 kr	71 928 kr
Fhsk-kurs 38 veckor, stats- och landstingsbidrag	72 428 kr	75 924 kr

Även om vi här räknat folkhögskolans bidrag i överkant (överskattning av landstingsbidragen¹), så är folkhögskolans bidragsnivå lägre än den mixade riksprislistans nivå även för alternativet 38 veckor inklusive basbidrag. 78 853 kr jämfört med 75 924 kr.

Särskilda målgrupper

I ovanstående jämförelser har vi inte beaktat de extraresurser som finns inom respektive skolform för deltagare med särskilda behov. Folkhögskolan har i de allmänna kurserna 25 % deltagare med brister i det svenska språket, samt 31 % med funktionsnedsättning. Inom särskild kurs är motsvarande siffror 4 % och 13 %.

För att här hitta relevanta jämförelser får man gå till gymnasieskolans introduktionsprogram: *Individuellt alternativ* och *Språkintröduktion*, eventuellt också *Yrkesintröduktion*. Riksprislistan ger här ingen vägledning. Men de samverkande Stockholmskommunerna (Kommunförbundet Stockholms Län - KSL) har en interkommunal prislista för dessa kurs typer.

Tabell 4 Visar priser för olika introduktionsprogram (KSL) respektive folkhögskolans bidrag med språkschablon

Introduktionsprogram, gymnasieskolan (KSL)	År 2014
Individuellt alternativ	110 100 kr
Individuellt alternativ, särskilda behov	125 789 kr
Språkintröduktion, programinriktat	124 108 kr
Preparandutbildning	108 414 kr
Folkhögskolekurser	
Kurs 36 veckor, stats- och landstingsbidrag, basbidrag och språkschablon	80 928 kr
Kurs 38 veckor, stats- och landstingsbidrag, basbidrag och språkschablon	85 424 kr

¹ Folkhögskolans bidrag för 38 veckors kurslängd, inkl. landstingsbidrag och basbidrag, blir 75 924 kr per plats. Om vi däremot i exemplet utgår från det relativt SKLs rekommendation lägre landstingsbidraget i Stockholms län år 2014, så blir folkhögskolornas bidrag 73 847 kr per plats (inkl. basbidrag).

Ovanstående tabell visar tydligt att bidragsnivån i folkhögskolan (inklusive språschablon) är klart lägre än introduktionsprogrammets priser. Likheten dem emellan är att båda riktar sig till deltagare med särskilda behov. Inom folkhögskolan sker detta inte sällan i integrerad form, men ibland i särskilda förberedande kurser. 25 % av deltagarna i de allmänna kurserna har sådana behov att språschablonen utgår.

Här har vi inte tagit med deltagare med funktionshinder och deras riktade bidrag. För dessa deltagare på folkhögskolan avsätts 137,5 mkr årligen av folkhögskoleanslaget till olika stöd som fördelas genom SPSM. Gruppen med funktionsnedsättning utgör ca 21 % av alla studerande på långa kurser. Om vi schablonfördelar detta stöd på de delatagarveckor som denna grupp av studerande utgör, så blir det ca 74 kr/dv eller 2 812 kr för 38 veckor kurs. Stödet är således inte så stort att det förändrar ovanstående jämförelse, t.ex. i jämförelse med Individuellt alternativ med särskilda behov.

Summering

Det är som visats svårt att jämföra bidrag inom två helt olika skolformer med varandra. Folkhögskolans kurser har bara punktvisa likheter med gymnasiets program. Likheterna finns i att folkhögskolan har behörighetsgivande kurser som skall ge motsvarande kunskaper som gymnasiet, samt har kurser med likartad profil som vissa gymnasieprogram.

De jämförelser som vi försökt att göra visar att folkhögskolan ofta har lägre bidrag än gymnasieprogrammen. Undantagsvis kan bidragen vara ungefär lika.

Om man även tar hänsyn till folkhögskolans målgrupper, i synnerhet inom allmän kurs, så bör jämförelser även göras med olika introduktionsprogram inom gymnasieskolan. Här blir det mycket tydligt att folkhögskolan når en stor variation av studerande och att folkhögskolans bidragsnivå är klart lägre än gymnasiala utbildningar med liknande målgrupper.

Jämförelser med Yrkehögskolans (YH) utbildningar

Många av folkhögskolans särskilda kurser har yrkesförberedande eller yrkesutbildande inriktning. En jämförelse med bidragen till yrkehögskolans utbildningar kan därför vara intressant att göra.

Även i detta fall är bidragssystemen olikartade. YH bestämmer att statsbidrag skall utgå i samband med beslutet om att en utbildning får ingå i yrkehögskolan. Statsbidrag (schablonbidrag) bestäms per studerandeplats i heltidsutbildning som omfattar 40 veckor och 200 yrkehögskolepoäng. Därutöver finns möjlighet för anordnaren att begära ytterligare medel. Vid beräkning av statsbidrag utöver schablon beaktar myndigheten särskilt de faktiska kostnaderna för utbildningen och hur det samlade ekonomiska ansvaret för en utbildning delas mellan staten, arbetslivet och andra finansiärer.

Yrkeshögskolans bidrag bygger på beslut efter ansökan från anordnaren. Det är först i efterhand som den genomsnittliga bidragsnivån per årsplats kan redovisas. Ur YHs årsredovisning för 2012 kan vi utläsa att snittkostnaden för en årsplats inom YH och KY var denna:

Tabell 5 Medelbidragsnivå inom YH

2010	2011	2012
58 100 kr	58 500 kr	59 200

Det dyraste utbildningsområdet hade ett snitt på 67 900 kr och det billigaste området 51 800 kr (år 2012). Det billigaste utbildningsområdet inom YH är ekonomi, administration och försäljning. Som förklaring till denna relativt låga bidragsnivå skriver YH att dessa kurser har större inslag av teoretiska studier, genomförs i stora undervisningsgrupper om ca 25-30 studerande, har låg lärartäthet och ett stort inslag av självstudier.

En generell förklaring till nivån är dock en annan. YH-utbildningar skall ha 1/3 av kurstiden som lärande i arbetslivet (LIA). Staten bidrar med två tredjedelar av finansieringen av YH-utbildningarna och arbetslivet med en tredjedel - genom att erbjuda LIA-platser under en tredjedel av utbildningstiden.

Vid en jämförelse med folkhögskolans yrkesutbildningar bör man justera för arbetslivets medfinansiering genom LIA. Statsbidraget skall täcka 2/3 av en YH-utbildning på 40 veckor.

Å andra sidan kan även praktik förekomma inom folkhögskolans kurser. Denna är dock begränsad till högst 15 procent av kurstiden. Praktiken skall vara en integrerad del av kursen och skolan skall göra insatser under praktiktiden. Praktiken är inget krav utan en möjlighet. Omfattningen varierar därför mellan 0 och 15 % i folkhögskolornas yrkesutbildningar.

Folkhögskolekursernas praktikperiod är således mer begränsad och förutsätter insatser från skolan. Någon arbetsgivarinsats, som i YH-utbildningen, är inte given.

Tabell 6 YH-utbildningens statsbidrag per vecka och folkhögskolans veckobidrag

Jämförelse mellan YH-utbildning och yrkesutbildning i folkhögskolan år 2012	
YH-utbildning, medelkostnad för 2/3 av 40 veckor, LIA 1/3 av kurstiden	2 220 kr per kursvecka
Folkhögskolekurs; stats- o landstingsbidrag, basbidrag, ingen avräkning för praktik	1 967 kr per kursvecka

Tabellen ovan innebär en förenklad jämförelse mellan de två typerna av utbildningar. För att nå bättre jämförbarhet borde faktorer som gruppstorlek, lärartäthet och graden av självstudier vägas in. Folkhögskolans utbildningar utmärks **inte** av stora undervisningsgrupper, låg lärartäthet eller ett stort inslag av självstudier. I det perspektivet har folkhögskolan jämförelsevis låga bidragsnivåer.

Slutsatser

Jämförelsen mellan folkhögskolans bidrag och andra skolformers bidrag är begränsad. Delvis beror detta på att folkhögskolan innehåller många olika nivåer, från grundskola till yrkeshögskolenivå, och att folkhögskolan har ett enhetligt bidrag per deltagarvecka för alla kurstyper. Andra skolformer har mer differentierade bidrag beroende på exempelvis programinriktning.

Vi kan konstatera att folkhögskolan inte är dyrare än andra skolformer där sådana jämförelser går att göra. I vissa fall är folkhögskolan klart billigare. Tydligast framträder detta när vi tittar på deltagare med särskilda behov. Här gör folkhögskolan förhållandevis stora insatser med ganska blygsamma bidragsförstärkningar.

2012-05-26/

Tage Johansson